

بررسی وضعیت سلامت روانی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ایلام

دکتر کورش ساکی*، ستار کیخاونی**

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی وضعیت سلامت روانی دانشجویان جدیدالورود سال ۱۳۷۹ دانشگاه علوم پزشکی ایلام صورت گرفته است، به همین منظور تعداد ۱۷۵ نفر دانشجو (۱۱۶ نفر دختر و ۶۲ نفر پسر) بوسیله پرسشنامه سلامت کلی (GHQ) مورد ارزیابی قرار گرفتند. متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش شامل: جنسیت، رشته تحصیلی و وضعیت تأهل و میزان، افراد آسیب پذیر از نقطه نظر و تشخیص پرسشنامه مذکور بود. نقطه برش در این پرسشنامه ۲۳ به بالا در نظر گرفته شد. نتایج حاصل از مطالعه نشان داد که میانگین نمره دختران دانشجو ۲۴/۹ و پسران ۲۳/۸۹ بود. تعداد افرادی که در دو جنس نسبت به گروه خود نمره بالای ۲۳ دریافت کرده بودند در دختران ۶۲ نفر (معادل ۵۳٪) و پسران ۲۲ نفر (معادل ۳۷٪) بود. در رابطه با رشته تحصیلی تفاوت معناداری بین گروهها وجود نداشت و بیشترین علائم در دختران رشته پزشکی، هوشبری، علوم آزمایشگاهی و پرستاری وجود داشت. به طور کلی نتایج نشان داد که دختران شکایات روانی - جسمانی بیشتری را در تمام رشته ها ابراز داشته اند. همچنین در رابطه با وضعیت تأهل میانگین نمرات پسران متأهل ۲۴/۳۸ و دختران متأهل ۱۷ می باشد و از لحاظ آماری تفاوت معنادار می باشد. بیشترین علائم در خصوص اختلال در کارکرد اجتماعی و بعد به ترتیب علائم اضطراب و جسمانی و افسردگی گزارش شده است. با توجه به نتایج بدست آمده در این پژوهش توسعه خدمات مشاوره ای و رفاهی و فرهنگی برای دانشجویان توصیه می شود.

واژه های کلیدی: سلامت روانی، دانشجویان، ارزیابی

مقدمه

دانشگاهها به دانشجویان ارائه می شود. خدمات مشاوره ای در زمینه بهداشت روانی و شناخت دانشجویان آسیب پذیر در این زمینه می باشد [۲]. ورود به دانشگاه مقطعی بسیار حساس در زندگی نیروهای کارآمد، فعال و جوان هر کشوری است که غالباً با تغییرات زیادی در روابط اجتماعی و انسانی آنان همراه می باشد، در کنار این تغییرات به انتظارات و قسمت های جدیدی نیز باید اشاره کرد که همزمان با ورود به دانشگاه و دانشجویان شکل می

یکی از محورهای ارزیابی سلامتی جوامع مختلف، بهداشت روانی آن جامعه است. بدون شک سلامت روانی نقش مهمی در تضمین پویایی و کارآمدی هر جامعه ایفا می کند. از آنجا که دانشجویان از اقشار مستعد و برگزیده جامعه و سازندگان فردای هر کشور می باشند، لذا سلامت روانی آنان از اهمیت ویژه ای در یادگیری و افزایش آگاهی علمی برخوردار است. در دهه اخیر بهداشت روانی دانشجویان بیشتر مورد توجه قرار گرفته است و یکی از خدماتی که توسط

*. استاد یار روانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایلام

** عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایلام

مرکز مشاوره دانشجویی به دانشجویان هر کلاس در یک وقت ۱۵ دقیقه‌ای داده و سپس جمع آوری گردید

ابزار پژوهش این تحقیق پرسشنامه بررسی سلامت عمومی (GHQ-28) شامل ۲۸ سؤال که وضع کسالت و ناراحتی‌های فرد را با تأکید بر مسائل روان شناختی، جسمانی و اجتماعی در زمان حال بررسی می‌کند. این پرسشنامه چهار مقیاس دارد که هر یک از مقیاسها دارای ۷ پرسش می باشد. مقیاسهای عبارتند از: ۱. علائم جسمانی ۲. اضطراب و اختلال خواب ۳. اختلال در عملکرد اجتماعی ۴. افسردگی شدید.

گلدبرگ و بلک ول (۱۹۷۰) اعتبار یا روایی ضریب همبستگی نمرات (GHO) را با نتیجه ارزیابی شدت اختلالات (یک چک لیست مصاحبه بالینی) لینی ۸۰٪ + گزارش کرده اند. تحقیقات به عمل آمده در ایران نیز اعتبار این پرسشنامه را در حد خوب و عالی بدست آورده‌اند، برای نمونه یعقوبی حساسیت و ویژگی آزمون را در نقطه برش ۲۳، به ترتیب ۸۹/۵ و ۱۲٪ گزارش نموده است. بالاهنگ (۱۳۷۵) نقطه برش این آزمون را برای مردان ۲۲ و برای زنان ۲۱ بدست آورده، پایایی این آزمون توسط چیونگ و اسپرز (۱۹۹۴) با استفاده از روش بازآزمایی ۰/۵۵ و ضریب همبستگی درونی پرسشنامه، ۰/۸۵ گزارش شد [۶].

یافته‌های پژوهش

نتایج حاصل از این بررسی که با در نظر گرفتن متغیرهای جنسیت و وضعیت تأهل، به تفکیک نوع علائم در کل دانشجویان و همچنین نوع علائم و رشته تحصیلی به قرار ذیل می باشند:

گیرد. قرار گرفتن در چنین شرایطی غالباً با فشار و نگرانی توأم بوده و عملکرد و بازدهی افراد را تحت تأثیر قرار می دهد [۳].

شنا نبودن بسیاری از دانشجویان با محیط دانشگاه، مواجهه شدن با واقعیتهای بر خلاف انتظارات دانشجویان در بدو ورود به دانشگاه، جدایی و دوری از خانواده، عدم علاقه به رشته تحصیلی، ناسازگاری و اختلال در روابط بین فردی و کافی نبودن امکانات رفاهی و اقتصادی و مشکلاتی نظیر آنها، از جمله مواردی هستند که می تواند مشکلات و ناراحتی‌های روانی دانشجویان را بوجود آورده و یا تشدید نماید و باعث افت عملکرد افراد گردد [۱].

این مطالعه با هدف بررسی وضعیت سلامت عمومی دانشجویان پذیرفته شده در سال ۸۰-۱۳۷۹ دانشگاه علوم پزشکی ایلام صورت گرفته است، تا با جمع آوری اطلاعات به دست آمده بتوان اقداماتی در جهت پیشگیری، درمان و ارتقای سطح سلامت روانی دانشجویان از طریق مرکز مشاوره دانشجویی به عمل آید.

مواد و روشها

این مطالعه از نوع توصیفی - مقطعی است. جامعه آماری این مطالعه تمام دانشجویان ورودی سال ۸۰-۱۳۷۹ به تفکیک رشته تحصیلی به تعداد ۲۰۰ نفر که شامل رشته های اتاق عمل، پرستاری، مامایی، پزشکی، هوشبری، بهداشت خانواده و مبارزه با بیماریها و بهداشت محیط بود.

از کل پرسشنامه های به دست آمده فقط توسط ۱۷۵ نفر (۱۱۶ دختر و ۵۸ پسر) به صورت دقیق تکمیل شده بودند که به عنوان نمونه آماری انتخاب و بقیه موارد حذف شدند. پرسشنامه از طریق کارکنان

جدول ۰۱ میانگین و انحراف معیار نمرات سلامت روانی در دانشجویان پسر و دختر مجرد و متأهل

جنسیت	آماره	میانگین	SD	MIN	MAX
دختر مجرد	۲۳/۸۹	۱۳	۵	۵۷	
پسر مجرد	۲۴/۹	۱۳/۵۷	۶	۷۶	
پسر متأهل	۲۴/۳۸	۱۳/۹	۵	۵۷	
دختر متأهل	۱۷	۷	۹	۲۲	

جدول ۰۲ میانگین و انحراف معیار به تفکیک نوع اختلال یا علامت در کل دانشجویان

مقیاسها	آماره	میانگین	SD	واریانس	MIN	MAX
علامت جسمانی	۶/۱	۴/۴	۱۹/۴۸	۰	۱۹	
علامت اضطراب	۶/۱	۴/۴	۱۹/۷۵	۰	۱۹	
کارکرد اجتماعی	۸/۶	۳/۸	۱۴/۶	۰	۱۹	
افسردگی	۳/۷	۴/۴	۱۹/۶	۰	۲۱	
کل	۲۴/۸	۱۳/۶	۱۵۸/۴	۵	۷۸	

جدول ۰۳ میانگین و انحراف معیار نمرات سلامت روانی عمومی به تفکیک علامت و مقیاسها در هر دو جنس

مقیاسها	آماره	جنسیت	میانگین	SD	واریانس	MIN	MAX
علامت جسمانی		پسر	۴/۷	۳/۸	۱۴/۳	۰	۱۵
		دختر	۶/۶	۴/۵	۲۰/۶	۱	۱۹
علامت اضطراب		پسر	۶	۴/۲	۱۷/۳	۰	۱۶
		دختر	۶/۲	۴/۶	۲۰/۸	۰	۱۹
کارکرد اجتماعی		پسر	۸/۷	۴/۲	۱۷/۵	۰	۱۹
		دختر	۸/۶	۳/۷	۱۳/۶	۱	۱۹
افسردگی		پسر	۴/۹	۵/۵	۳۰/۲	۰	۲۱
		دختر	۳/۳	۳/۹	۱۴/۹	۰	۱۹

جدول ۰۴ میانگین و انحراف معیار نمرات سلامت روانی عمومی بر اساس رشته تحصیلی در هر دو جنس

رشته تحصیلی	جنسیت	نمره بالای ۲۳	تعداد کل	درصد بالای ۲۳ در هر جنس	درصد بالای ۲۳ در هر دو جنس
پزشکی	دختر	۶	۸	۷۵	۴۴/۴
	پسر	۶	۱۹	۳۱	
پرستاری	دختر	۱۰	۲۰	۵۰	۴۶/۶۷
	پسر	۴	۱۰	۴۰	
اتاق عمل	دختر	۸	۱۹	۴۲	۴۷/۸
	پسر	۳	۴	۷۵	
مامایی	دختر	۸	۱۷	۴۷	۴۷
بهداشت محیط	دختر	۴	۱۶	۲۵	۳۳/۳
	پسر	۳	۵	۶۰	
بهداشت خانواده	دختر	۱۰	۲۰	۵۰	۵۰
هوشبری	دختر	۱۱	۱۵	۷۳	۵۶/۵۲
	پسر	۲	۸	۲۵	
علوم آزمایشگاهی	دختر	۵	۹	۵۵	۴۳/۳۷
	پسر	۴	۱۰	۴۰	
کل	دختر	۶۲	۱۱۶	۵۳	۴۲
	پسر	۲۲	۵۸	۳۷	

بحث و نتیجه گیری

نمره بالای ۲۳ در این تحقیق به عنوان نقطه برش در نظر گرفته شد، یعنی افرادی که نمره آنها در پرسشنامه بالای ۲۳ بود مشکوک به داشتن علائم اضطراب و اختلال خواب، اختلالات جسمانی، اختلال در عملکرد اجتماعی و افسردگی می باشند. نتایج بدست آمده در این پژوهش نشان می دهد که در مجموع ۴۲٪ از دانشجویان مورد مطالعه در بدو ورود به دانشگاه نمرات بالای ۲۳ پرسشنامه (GHQ) را داشته اند. در مقایسه ای که بین دختران و پسران صورت گرفت دختران در کلیه رشته ها ۵۳٪ علائم روانی جسمانی و افسردگی و اختلال عملکرد را نشان می دهند در صورتیکه دانشجویان پسر ۳۷٪ علائم فوق را نشان می دهند. میانگین نمرات (GHQ) در

دختران ۲۳/۸۹ و در پسران ۲۴/۹ می باشد که از نظر آماری تفاوت معنی داری با همدیگر ندارند. در رابطه با وضعیت تأهل مقایسه ای که بین دختران و پسران متأهل صورت گرفت پسران با میانگین ۲۴/۳۸ و دختران با میانگین ۱۷ از نظر آماری (با در نظر گرفتن خطا ۵٪ درصد) دارای تفاوت معناداری می باشند و بیانگر این است که دختران متأهل از سلامت روانی بهتری برخوردار می باشند. در رابطه با ارتباط سلامت روانی و جنسیت مطالعات متعددی صورت گرفته است که با نتایج این تحقیق همسو می باشند.

در تحقیقی که توسط عباس مددی در رابطه با وضعیت سلامت روانی دانشگاه آزاد اسلامی زنجان صورت گرفت تفاوت معناداری بین جنسیت و وضعیت

اقتصادی از جمله شرایطی است که می‌تواند مشکلات عدیده‌ای برای دانشجویان به وجود بیاورد یا حداقل زمینه‌های موجود در دانشجویان را به شکل علائم جسمانی و یا واکنش‌های روانشناختی - اضطراب و افسردگی بروز نمایند. هر چند نتایج این تحقیق را به صورت قطعی نمی‌توان تأیید نمود. به طور کلی و با توجه به سابقه کاربرد این پرسشنامه، بالا بودن نمره میانگین دانشجویان در این پرسشنامه نشان می‌دهد که تعدادی از دانشجویان از علائم روانشناختی و جسمانی رنج می‌برند که خود یاری و توسعه فعالیت‌های فوق برنامه و تفریحی و همچنین توسعه فعالیتها و خدمات مشاوره‌ای و یاورانه بیشتری را می‌طلبد. عدم توجه به نتایج این تحقیقات و عدم رسیدگی به مشکلات دانشجویان می‌تواند هزینه‌های سنگینی را هم برای دانشگاه و هم برای دانشجویان که می‌توانند سرمایه‌گرانهایی برای کشور باشند به بار آورد.

منابع

- ۱- ناتارا جان، مدیریت فعالیتهای دانشجویی در آموزش عالی؛ مطالعات کاربردی (۱)؛ ترجمه مهدی عباسی؛ دفتر مطالعات و برنامه ریزی های فرهنگی و اجتماعی.
- ۲- اشکانی ح؛ بررسی مشکلات بهداشت روانی دانشجویان دانشگاهی شیراز؛ طب و تزکیه، تابستان ۱۳۷۴، صص ۲۲-۲۷.
- ۳- مددی عباس، فتحعلی لوانسانی فهمیه؛ بررسی وضعیت سلامت روانی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی زنجان و...؛ طب و تزکیه، ویژه نامه همایش دانشجو و بهداشت روان، تابستان ۱۳۸۰، صص ۴۵-۳۸.
- ۴- اسفندیاری غلامرضا؛ بررسی عوامل استرس زا در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان و رابطه آن با سلامت عمومی در سال ۱۳۷۸؛ طب و تزکیه، زمستان ۸۰، شماره ۴۳، صص ۵۷-۶۳.
- ۵- عباسی علی و همکاران؛ بررسی سلامت روانی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی یاسوج در سال ۷۸-۱۳۷۷؛ طب و تزکیه، زمستان ۱۳۸۰، شماره ۴۳، صص ۳۷-۳۴.

6-Rettek S. I; Cultural difference similarities in cognitive appraisals and emotional responses New school for social research : Dissertation anstract intrnational ,1995.

سلامت روانی را مشاهده نکردند [۴]. نتایج این پژوهش با یافته های احمدی (۱۳۷۱)، باقری و همکاران (۱۳۷۳)، و کافی و همکاران (۱۳۷۳) همسان می باشد [۴].

در مورد وضعیت تأهل و سلامت روانی؛ نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقاتی که توسط احمدی (۱۳۷۱)، باقری و همکاران (۱۳۷۳) و ابهری و مرامی (۱۳۷۷) صورت گرفته است همسان می باشد [۴]. اما در کل در دختران متأهل میانگین نتایج پرسشنامه (GHQ) پائین بود و می توان ادعا کرد دختران متأهل از سلامت روانی بهتری برخوردار بودند.

شیوع بیشتر علائم در پسران متأهل در این پژوهش احتمالاً به این دلیل می باشد که افراد متأهل بیشتر در معرض تنشهای ناشی از نقشهای متفاوت (آموزشی، همسری، والدینی و احیاناً شغلی)، فشارهای اقتصادی و نگرانی در مورد امرار معاش زندگی و مسکن و غیره قرار دارند.

بررسی نتایج حاصل از این پژوهش میانگین و درصد نمرات را در رشته های مورد مطالعه به ترتیب: اتاق عمل با میانگین ۲۷ و ۴۷/۸ درصد بالای ۲۳، بهداشت خانواده ۲۶/۲۷ و ۵۰ درصد بالای ۲۳، هوشبری ۲۶/۱، ۵۶/۵ درصد بالای ۲۳، پزشکی ۲۶ و ۴۴ درصد بالای ۲۳، بهداشت محیط ۲۱/۹ و ۳۳/۳ درصد بالای ۲۳، مامایی ۲۱ و ۴۷ درصد بالای ۲۳، علوم آزمایشگاهی ۲۰/۸۶ و ۴۳/۴ درصد بالای ۲۳ را نشان می‌دهند. تحقیقی که توسط اسفندیاری در دانشگاه علوم پزشکی کردستان صورت گرفته است نشان می‌دهد که دانشجویان پرستاری بیشتر از سایر رشته ها علائم افسردگی را نشان می دهند [۵]. نتایج این مطالعه نشان می دهد که بیشترین علائم متعلق به دختران رشته پزشکی و هوشبری و پرستاری و علوم آزمایشگاهی می باشد.

به طور کلی آشنا نبودن با محیط دانشگاهی و انتظارات فراتر از واقعیات موجود، مشکلات دوری از منزل، شکاف بین مدرسه و دانشگاه، مشکلات تحصیلی و اقتصادی، نگرانی در مورد آینده شغلی، عدم آشنایی با زندگی خوابگاهی و عدم وجود امکانات رفاهی و

Mental health of Ilam medical university students

Dr. Saki K. (MD) , Kaikhavani S. (MSc) .

Abstract : The study has aimed the mental status of fresh students to the university in 2000.SO , using general health questionnaires , 175 students (116 females and 62 males) were evaluated . The variables covered ; sex , field of study , marital status and hurtability in the eye of the questionnaire . The cut - Point was considered 23 upwards.

The findings implied an average of 24.9 for the female and 23.89 for the male . Among the female 62(53%) scored above 23 while 22(37%) of the male did it . There was no significant difference on educational fields between the groups . The most signs were among medical , aenesthesia , lab. sciences and nursing students . In general , the female expressed more complains in all the fields of studies . On the marital status the average score for the married male was 24.38 while it was 17 for the married female , a difference that proved no significant consideration statistically . The most signs were reported to be out of social affairs disorders , anxiety , depression and physical problems . The results , in fact , necessitate more efforts to extend the current cultural , accomodative and consultative services.

Key words : *Mental health , university students , evaluation.*